

การพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบารมี จังหวัดพิจิตร
**Developing a Policy to Promote Employment for the Elderly of Local
Administrative Organizations in Wachirabarami
District Phichit Province**

สุกัญญา ประจิตร,
โชติ บดีรัฐ และ ศรชัย ท้าวมิตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
**Sukunya Prajit,
Chot Bodeerat and Sonchai Taomit**
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: sukunya.pra@psru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจภาวะการมีงานทำจากการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบารมี จังหวัดพิจิตร 2) เพื่อศึกษาปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบารมี จังหวัดพิจิตร และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบารมี จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยสูตร Taro Yamane ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสำรวจภาวะการมีงานทำต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบารมี จังหวัดพิจิตร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$; S.D. = 0.71) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะการมีงานทำอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการแรงงานผู้สูงอายุของชุมชน ($\bar{X} = 3.97$; S.D. = 0.69) และ ด้านการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.87$; S.D. = 0.93) และอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านอัตราค่าจ้าง สวัสดิการผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 1.66$; S.D. = 0.55) 2.) ปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบารมี จังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ (Beta = .761) ปัญหาด้านการสร้างมุมมองใหม่ในสังคมสำหรับผู้สูงอายุ (Beta = .397) ด้านการขาดการ

* วันที่รับบทความ : 2 มิถุนายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 13 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 19 มิถุนายน 2567

ประสานงานความร่วมมือในพื้นที่ (Beta =.439) ตามลำดับ และ 3.) แนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชิราบรมี จังหวัดพิจิตร พบว่า แรงงานผู้สูงอายุต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับเอกชนให้ส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ และต้องการให้จัดอบรมพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานปัจจุบัน รวมถึงร่วมบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างจริงจัง และติดตามผลการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนานโยบาย; ส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research are 1) to explore employment conditions by developing policies to promote employment; Work for the elderly of local government organizations in Wachirabarami District Phichit Province 2) to study the problems Affecting the development of policies to promote employment for the elderly of local government organizations in Wa Chirabarami District. Phichit Province and 3) to present guidelines for developing policies to promote employment for the elderly.of local government organizations in Wachirabarami District Phichit Province It is a mixed methods research. sample group 400 people using the sample calculation formula Taro Yamane, 14 key informants using the method Choose specifically Data were collected using in-depth interviews.

The results of the research found that

1.) Survey of employment conditions towards the development of policies to promote employment for the elderly of the organization. Local government in Wachirabarami District Phichit Province found that the overall level was at a moderate level ($X = 2.73$; $S.D. = 0.71$) When classified into each area, it was found that the employment situation was at a high level in 2 areas: Need for elderly workers in the community ($X = 3.97$; $S.D. = 0.69$) and the aspect of building self-esteem in the community Elderly people ($X = 3.87$; $S.D. = 0.93$) and are at the lowest level in terms of wages. Elderly welfare ($X = 1.66$; $S.D. = 0.55$) 2.) Problems affecting the development of policies to promote employment for the elderly of the organization. Local government in Wachirabarami District Phichit Province found that budget constraints (Beta =.761) Problems in creating new perspectives in society for the elderly (Beta = .397) in terms of lack of coordination. Local cooperation (Beta = .439) respectively and 3.) Guidelines for developing policies to promote employment for the elderly of local government organizations in Wachirabarami District Phichit Province found that elderly workers want local administrative organizations to cooperate with the private sector. To promote employment of the elderly and would like training to develop skills to be in line with the needs of current labor market Including seriously integrating and driving policy with other agencies and following up on results. Operations to achieve goals in an efficient and sustainable manner

Keywords: Policy development, promoting employment for the elderly, Local government organization.

บทนำ

ในปัจจุบันพบว่าอัตราประชากรผู้สูงอายุมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องส่งผลให้โครงสร้างอายุของประชากรในช่วงวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นและมีจำนวนมากกว่าประชากรในช่วงวัยทำงาน สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลนำมาซึ่งความเสี่ยงของประเทศด้านโครงสร้างแรงงานที่เปลี่ยนแปลง และรวมถึงเรื่องของความมั่นคงทางรายได้ของผู้สูงอายุ ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีวางแผนรับมือกับสถานการณ์ด้วยการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเตรียมการในด้านสวัสดิการ การให้บริการด้านสุขภาพ และการสร้างหลักประกันต่าง ๆ เพื่อรองรับประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ด้วยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ จำนวน 2 ยุทธศาสตร์ด้วยกันคือ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัย โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง และ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน และท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติของ สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมเพื่อให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ (กรมกิจการผู้สูงอายุ , 2563: 17-18) หรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2558) และฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ตลอดจนพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการสร้างหลักประกันรายได้ ด้วยการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุทั้งในระบบและนอกระบบ การส่งเสริมและการจัดหางานที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุและชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่ผู้สูงอายุโดยการพัฒนาและสนับสนุนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ดูแล จัดหา และส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุในท้องถิ่นที่ตนเองดูแลอยู่

การจ้างงานผู้สูงอายุเป็นมาตรการที่สำคัญของประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพราะเป็นมาตรการทางสังคมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุ รวมถึงเป็นหลักประกันทางรายได้ให้กับผู้สูงอายุและช่วยบรรเทาการเพิ่มขึ้นของภาระงบประมาณภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว การจ้างงานผู้สูงอายุมีวิธีการดำเนินการได้หลายรูปแบบแต่มาตรการหลักยังคงเป็นไปตามกลไกของตลาดแรงงานและยังขึ้นอยู่กับความต้องการของนายจ้างที่จะตัดสินใจจ้างงานผู้สูงอายุหรือไม่ ซึ่งในทางปฏิบัติมีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากระบบการเกษียณของภาคเอกชนส่วนใหญ่กำหนดไว้ที่อายุ 55 ปี จำเป็นที่จะต้องขยายอายุการทำงานเป็น 60 ปี ส่งผลให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ ต้องพึ่งพาสวัสดิการของรัฐ ยังมีความต้องการในการสร้างเสริมรายได้จากการประกอบอาชีพที่ตนเองสามารถทำได้

การที่ผู้สูงอายุของไทยส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ มีทรัพย์สินหรือเงินออมไม่มาก และไม่มีหลักประกันรายได้ยามชราภาพ ทำให้ผู้สูงอายุมีความเสี่ยงสูงที่จะประสบปัญหาทางเศรษฐกิจหรืออยู่ในภาวะยากจน ส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติตามไปด้วย และยังมีผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านต่าง ๆ พร้อมที่จะช่วยเหลือสังคม หรือหากได้รับการส่งเสริมก็สามารถทำประโยชน์ให้ตนเอง ครอบครัว และสังคมได้ สถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า อาชีพส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง ค้าขาย ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคงและมีรายได้ไม่แน่นอน เป็นการทำงานโดยไม่มีทักษะและสมรรถนะอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ผู้สูงอายุที่ยากจนมีจำนวนค่อนข้างมาก สถานการณ์นี้อาจจะนำไปสู่การขาดแคลนแรงงานจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร อีกทั้งปัญหาด้านการคลังของประเทศที่จะต้องมีการระดมเงินจากผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนการทำงานให้กับผู้สูงอายุที่จะมีส่วนช่วยส่งเสริมการมีรายได้ของผู้สูงอายุ การใช้ประสบการณ์และเวลาว่างให้เกิดประโยชน์และการสร้างความรู้สึภาคภูมิใจในตนเองของผู้สูงอายุ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

จากสถานการณ์ดังกล่าว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งในการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และเป็นองค์กรภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคคลหนึ่งที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงบัว อำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา พบว่าปัญหาของผู้สูงอายุที่ต้องการมีงานทำมีรายได้ และต้องการใช้ความรู้ความสามารถภูมิปัญญาที่มีอยู่ ต้องการโอกาสได้ใช้เวลาที่เหลือให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม แต่ยังขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสนำความรู้ ความสามารถและภูมิปัญญาเหล่านั้นกลับมาต่อยอดก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ และจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งในด้านภาวะความเป็นอยู่ สุขภาพจิตสดใส สุขภาพกายแข็งแรง มีความสุขกับการทำงานที่ตรงตามความรู้ ความสามารถ เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง อยู่ร่วมกับคนวัยอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข และเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการส่งเสริมสนับสนุนการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนาคู จังหวัดนครราชสีมา ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศ และสามารถนำไปปรับใช้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งในระดับภูมิภาค และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจภาวะการมีงานทำจากการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาปัญหาที่ส่งต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากการแบบสอบถาม มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร จำนวน 3,239 คน (รายงานข้อมูลอำเภอลำลูกเกด, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังรายละเอียดมีดังนี้ การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มที่เป็นตัวแทนจากผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร เพื่อนำมากำหนดเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ตามข้อมูลรายละเอียด ได้แก่ ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร จากจำนวน 4 แห่ง จำนวนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (1) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านนา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 คน (2) องค์การบริหารส่วนตำบลบึงบัว กลุ่มตัวอย่างจำนวน 47 คน (3) องค์การบริหารส่วนตำบลวังโมกข์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 98 คน และ (4) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหลุม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 146 คน กลุ่มตัวอย่างรวม 400 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการคัดเลือกแบบสโนว์บอลหรือแบบลูกโซ่ (Snow Ball or Chain Sampling) โดยที่ตัวอย่างแรกจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลือกตัวอย่างถัดไป และมีการแนะนำต่อไปจนกระทั่งได้ขนาดตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยต้องการ ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 14 ท่าน ได้แก่ (1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร จำนวน 1 คน (2) จัดหาแรงงานจังหวัดพิจิตร จำนวน 1 คน (3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 4 คน (4) ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานสูงอายุ จำนวน 4 คน และ (5) ผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1.แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ส่วน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำรวจภาวะการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาที่ส่งผลต่อนโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ และ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ แบบสอบถามตอนที่ 2 ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขแล้วไปทดลอง (Try-Out) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient)

2. แบบสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ซึ่งได้มาจากการศึกษา สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสำรวจภาวะการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ และตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมจากแบบสอบถาม

1.1 ขอนหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอวิจิตรบุรี จังหวัดพิจิตร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมรับคืนด้วยตนเอง

1.2 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติต่อไป

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลที่ต้องการตามหลักวิชาการ ตรงประเด็นตามกรอบแนวคิดระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลเนื้อหาการสัมภาษณ์เป็นไปด้วยบรรยากาศแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนานโยบายการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอวิจิตรบุรี จังหวัดพิจิตร และทำการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percent)

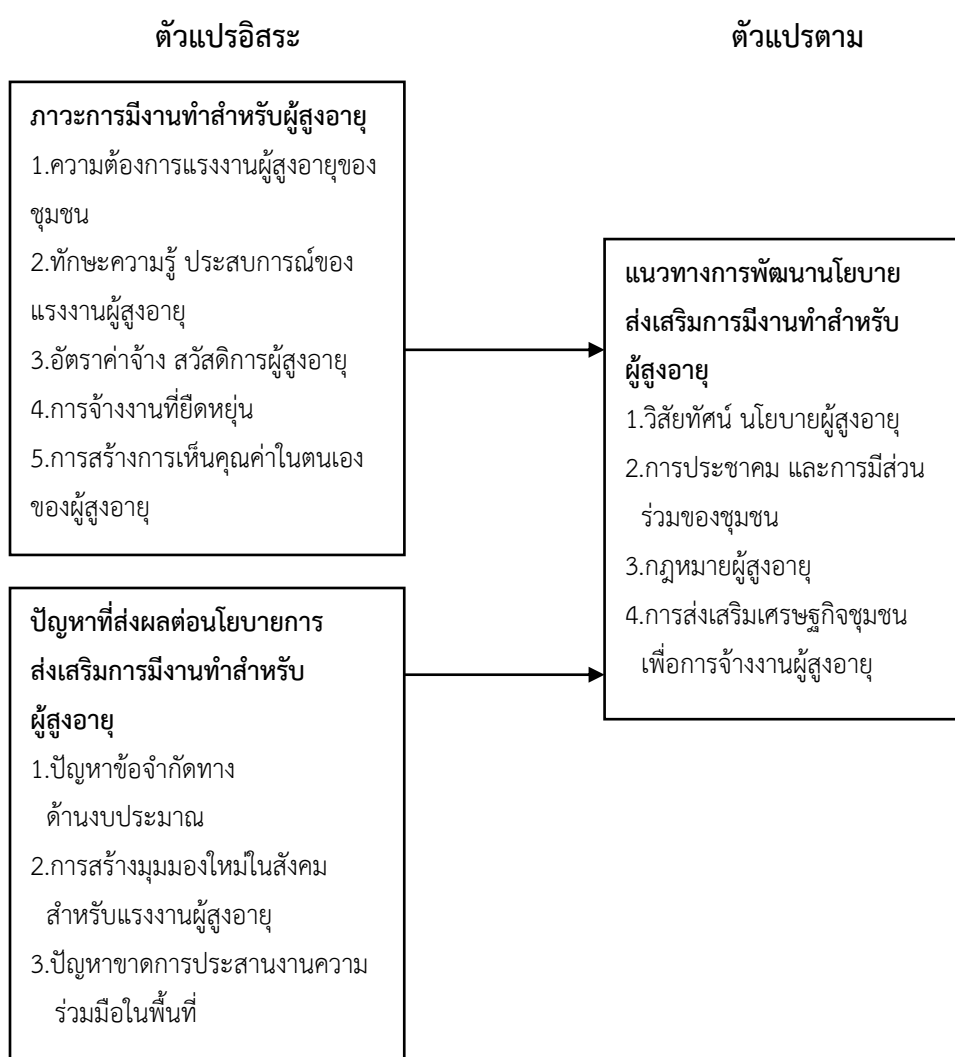
1.2. วิเคราะห์แนวทางที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำและสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.3. วิเคราะห์แนวทางที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำและสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis)

2.การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 14 ท่าน และนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หลังจากตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาแยกออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็น และนำมาตีความหมายจากข้อมูลที่ได้ ซึ่งทั้งหมดเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis) โดยการสรุปเนื้อหาและนำมาเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการศึกษาครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแนวคิดและทฤษฎีนโยบายผู้สูงอายุ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสู่การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอศรีบารมีจังหวัดพิจิตร ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชากร และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปแล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบการบรรยายเรียงความ ตามลำดับดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะการมีงานทำต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะการมีงานทำอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการแรงงานผู้สูงอายุของชุมชน ($\bar{X} = 3.97$) และด้านการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.87$) ภาวะการมีงานทำอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ของแรงงานผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 2.26$) และด้านการจ้างงานที่ยืดหยุ่น ($\bar{X} = 1.88$) และภาวะการมีงานทำอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านอัตราค่าจ้าง สวัสดิการผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 1.66$) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ภาวะการมีงานทำต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร

ภาวะการมีงานทำต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร	n = 400		ระดับภาวะการมีงานทำ
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านความต้องการแรงงานผู้สูงอายุของชุมชน	3.97	.69	มาก
ด้านทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ของแรงงานผู้สูงอายุ	2.26	.87	น้อย
ด้านอัตราค่าจ้าง สวัสดิการผู้สูงอายุ	1.66	.55	น้อยที่สุด
ด้านการจ้างงานที่ยืดหยุ่น	1.88	.69	น้อย
ด้านการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ	3.87	.93	มาก
รวม	2.73	.71	ปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร พิจิตร (y) โดยใช้การวิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter method) ดังนี้

2.1. ปัจจัยที่นำมาศึกษา ทั้ง 3 ตัวแปร มีความสัมพันธ์พหุคูณกับการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (y) เท่ากับ 0.837 ($R = .837$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์กับการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (y) โดยมีค่าความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง

2.2. ปัจจัยที่นำมาศึกษา ทั้ง 3 ตัวแปร มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือการผันแปรกับการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (y) เท่ากับ 0.700 ($R^2 = .700$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (y) ได้ร้อยละ 70.00

2.3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 3 ตัวแปร สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

2.3.1 ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ (X_1 Beta = .761)

2.3.2 การขาดการประสานงานความร่วมมือในพื้นที่ (X_3 Beta = .439)

2.3.3 การสร้างมุมมองใหม่ในสังคมสำหรับแรงงานสูงอายุ (X_5 Beta = .397)

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (y) มากที่สุด ได้แก่ ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ (X_1) คือ เมื่อมีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (y) เปลี่ยนแปลงไป .761 หน่วย รองลงมา ได้แก่ การขาดการประสานงานความร่วมมือในพื้นที่ (x_3) คือ เมื่อมีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (y) เปลี่ยนแปลงไป .439 หน่วย และน้อยที่สุด ได้แก่ การสร้างมุมมองใหม่ในสังคมสำหรับแรงงานสูงอายุ (x_2) คือ เมื่อมีการเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร (y) เปลี่ยนแปลงไป .397 หน่วย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางผลการวิเคราะห์ปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำปาง จังหวัดพิจิตร

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
a ค่าคงที่	.316	.088		3.572	.000
X ₁ ข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ	.482	.040	.761	12.178	.000
X ₂ การสร้างมุมมองใหม่ในสังคมสำหรับ แรงงานสูงอายุ	.225	.033	.397	6.917	.000
X ₃ ด้านการขาดการประสานงานความ ร่วมมือในพื้นที่	.335	.046	.439	7.317	.000
R = .837 R ² = .700					

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำปาง จังหวัดพิจิตร สามารถสรุปข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอลำปาง จังหวัดพิจิตร พบว่า แรงงานผู้สูงอายุต้องการเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสานความร่วมมือกับเอกชนและองค์กรภายนอกให้ส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุ และต้องการให้จัดอบรมพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานผู้สูงอายุในตลาดแรงงานปัจจุบัน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐประสานความร่วมมือ และร่วมบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายอย่างจริงจัง และติดตามผลการดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมถึงปรับปรุงการออกนโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหา และบริบทของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างตรงประเด็น ตรงตามความต้องการ และตรงกับปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีประเด็นที่ได้จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพภาวะการมีงานทำจากการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้วยบริบทในพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นชุมชนชนบท สภาพเศรษฐกิจในพื้นที่มีขนาดเล็กและประชาชนในพื้นที่โดยรวมมีรายได้ต่ำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนา และแรงงานผู้สูงอายุในพื้นที่มีรายได้ต่ำและไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต จึงมีความจำเป็นต้องขยายอายุการทำงานและหารายได้ ซึ่งแรงงานผู้สูงอายุในพื้นที่จะมีทั้งหมด 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) แรงงานผู้สูงอายุในระบบ คือ แรงงานที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่ได้รับการขยายการทำงานหลังจากการเกษียณอายุการทำงาน ส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานที่ทักษะ และประสบการณ์เป็นที่ไว้วางใจของนายจ้าง หรือนายจ้างต้องการให้แรงงานผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่แรงงานวัยทำงาน (2) แรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ คือ แรงงานที่ไม่ได้ทำงานประจำ ไม่ได้ทำงานในสถานประกอบการ และไม่มีเงินเดือนประจำ ส่วนใหญ่เป็นแรงงานรับจ้างทั่วไป รับจ้างในภาคการเกษตร ได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน รายชั่วโมง รายชิ้นงาน หรือจ้างรับเหมางาน เป็นกลุ่มที่มีทักษะการทำงานแบบเดิม ๆ หรือมีทักษะการทำงานน้อย และไม่มีองค์ความรู้ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลัง และ (3) แรงงานผู้สูงอายุที่เป็นนายจ้าง หรือเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ คือ แรงงานที่ไม่ได้ประสบปัญหาทางด้านรายได้และต้องการมีงานทำเหมือนกับ 2 กลุ่มแรก มีจุดมุ่งหมายในการทำงานเพื่อการพบปะพูดคุย หลีกเลียงความเหงา เป็นกลุ่มแรงงานผู้สูงอายุที่มีทั้งแรงงานที่ทักษะมากและทักษะน้อย แต่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์มาก พร้อมปรับตัวและรับรู้ต่อสิ่งใหม่ ๆ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นหลังได้ สอดคล้องกับเฉลิมพล แจ่มจันทร์ และสุภรณ์ จรัสสิทธิ์ (2564: ข-ค) ศึกษาเรื่อง สถานการณ์และแนวโน้มสภาพการทำงานของผู้สูงอายุไทย: การวิเคราะห์จากข้อมูลการสำรวจระดับประเทศ พบว่า จากการสำรวจในปี 2562 ผู้สูงอายุยังคงทำงานประมาณ 1 ใน 3 หรือร้อยละ 34.5 เพศชายสูงกว่าเพศหญิง เขตชนบทสูงกว่าในเขตเมือง ภาคเหนือมีสัดส่วนสูงที่สุด การทำงานของผู้สูงอายุลดลงอย่างมากในช่วงอายุ 60 - 64 ปี และ 65 - 69 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นการประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง และการช่วยธุรกิจครัวเรือนโดยไม่ได้รับค่าจ้างการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมร้อยละ 60.3 และยังสอดคล้องกับ พงษ์มนัส ดีอด และสุกัญญา เอมอัมธรรม (2565: 176-178) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในประเทศไทย: ความหลังและความฝัน ได้เสนอแนวคิดนโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุไว้ดังนี้ (1) นโยบายการขยายอายุเกษียณ (2) นโยบายสนับสนุนให้มีการจ้างงานและจัดหางาน

สำหรับผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับแรงงาน (3) นโยบายการเพิ่มทักษะในการทำงาน และ (4) นโยบายสร้างแรงจูงใจแก่แรงงาน

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบารมี จังหวัดพิจิตร พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นแรงงานผู้สูงอายุที่มีลักษณะทักษะในการทำงานแบบเดิม ๆ ขาดการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถในการทำงาน แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยึดติดการทำงานแบบเดิมโดยไม่เปิดรับทักษะ ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ไม่มีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ปัญหาสุขภาพร่างกายของแรงงานผู้สูงอายุที่เป็นข้อจำกัดในการทำงาน และส่งผลให้ขีดความสามารถในการทำงานของแรงงานผู้สูงอายุลดลง ตลอดจนความเชื่อมั่นของนายจ้างในการทำงานที่มีประสิทธิภาพของแรงงานผู้สูงอายุ รวมทั้งการขาดความร่วมมือในการทำงานของแต่ละหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ขาดการบูรณาการในการทำงานส่งผลต่อความต่อเนื่องของการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบารมี จังหวัดพิจิตร สอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ ชายทวีป (2560: 39) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาเชิงโครงสร้างของแรงงานไทยและเส้นทางชีวิตของแรงงาน พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ และการลดขนาดขององค์กรการผลิตและการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลายประการ รวมถึงมีการจ้างงานที่ขาดหลักประกันความมั่นคงในการทำงาน ได้แก่ การจ้างงานระยะสั้น การจ้างแบบเหมาช่วง เป็นต้น ปัญหาเชิงโครงสร้างของแรงงานเป็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันหลายปัญหา ประกอบด้วย ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและการว่างงาน ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ การไร้ทิศทางของการวางแผนกำลังคน เกิดการว่างงานแบบแฝง ปัญหาค่าจ้างที่ค่อนข้างต่ำ มีแนวโน้มการจ้างงานแบบเหมาช่วงและจ้างแรงงานต่างด้าวมากขึ้น โครงสร้างของการเปลี่ยนแปลงประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้น ความไม่สอดคล้องกันในทิศทางการปรับตัวของระบบการศึกษาไทยกับความต้องการของตลาดแรงงาน ช่องว่างของการพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่เมืองและชนบทได้สะท้อนให้เห็นถึงเส้นทางของชีวิตแรงงานจากภาคเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรม และหลังอุตสาหกรรมสู่เส้นทางอาชีพอื่น ๆ ในเศรษฐกิจภาคชนบทที่มีการปรับตัวเกิดทางเลือกของการประกอบอาชีพที่หลากหลายนอกภาคเกษตรกรรม และยังคงสอดคล้องกับ ปาหนัน กนกวงศ์ นุวัฒน์ (2562: 321) ศึกษาเรื่อง การศึกษาระบบบริการสุขภาพ ระบบการจ้างงาน และระบบสวัสดิการสังคมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาวะผู้สูงอายุในชุมชนภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ ระบบการจ้างงาน ส่งเสริมให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุ ทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ ขยายอายุการจ้างงาน ออกแบบการทำงานให้มีลักษณะยืดหยุ่นเอื้อกับผู้สูงอายุ ปรับสภาพแวดล้อม ปรับเวลาและชั่วโมงการทำงานให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ออกกฎหมายคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ และส่งเสริมการออมเพื่อวัยเกษียณ ระบบ

สวัสดิการสังคม ส่งเสริมเครือข่ายสังคมผู้สูงอายุระดับครอบครัว ชุมชนมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการงบประมาณหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบะระ จังหวัดปัตตานี พบว่า มีการเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดพื้นที่ในการให้แรงงานผู้สูงอายุ ตลอดจนประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอยะบะระ จังหวัดปัตตานี ทั้งการร่วมเสนอแนวทาง ความต้องการ และสภาพปัญหาของแรงงานผู้สูงอายุ รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายระดับท้องถิ่น ทั้งการร่วมทำประชาคม การมีบทบาทในการร่วมทำแผนของท้องถิ่น การร่วมดำเนินการนโยบาย การร่วมติดตามผลและการประเมินผลของนโยบาย รวมถึงการเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้เหมาะสมต่อการจ้างงานแรงงานผู้สูงอายุในปัจจุบัน สอดคล้องกับ วารุณี พูลสวัสดิ์ และคณะ (2563: 92) ศึกษาเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการทรัพยากรมนุษย์ พบว่า แนวโน้มสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุของประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว สวนทางกับอัตราการเกิดและประชากรวัยแรงงานลดลง ซึ่งแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศนั้นอยู่ในภาคเอกชน ดังนั้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์สำหรับการจ้างงานแรงงานวัยเกษียณหรือผู้สูงอายุที่อยู่ในภาคเอกชน จึงมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเตรียมพร้อมในการการรับมือสังคมผู้สูงอายุในอนาคต โดยสรุปการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการทรัพยากรมนุษย์สำหรับการจ้างงานวัยเกษียณหรือผู้สูงอายุที่อยู่ในภาคเอกชน อาศัยปัจจัยสนับสนุนในลักษณะไตรภาคีเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันในภาพรวม ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านแรงงานที่ตัดสินใจทำงานต่อภายหลังเกษียณ 2) ปัจจัยด้านสถานประกอบการภาคเอกชนในการตัดสินใจจ้างงานแรงงานวัยเกษียณ และ 3) ปัจจัยการสนับสนุนเชิงนโยบายจากภาครัฐทุกระดับทั้งในส่วนกลางและภาคสถานประกอบการ และยังสอดคล้องกับ วิไลลักษณ์ พรหมเสน และอัจฉริยา ครุฑาโรจน์ (2560: 71) ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปางต่อการส่งเสริมการมีงานทำและการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ ที่เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ (1) สร้างความรู้ ความเข้าใจ และมอบหมายภาระงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุด้านการมีงานทำและการสร้างรายได้ให้แก่บุคลากรอย่างชัดเจน และควรมีการจัดทำระบบฐานข้อมูลศักยภาพผู้สูงอายุให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง (2) ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนโดยบูรณาการด้านงบประมาณ บุคลากร หรือการทาบั่นทึกข้อตกลงคู่ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร พบประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร

1.1. ควรให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร ได้มีส่วนร่วมคิดและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร

1.2. ควรให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร ได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาและจัดทำนโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาตามนโยบายรัฐบาล มีความสอดคล้องกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และติดตามการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อประเมินผลการดำเนินการของนโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1. รัฐบาลควรมีการพิจารณาในการเดินทางด้านการศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไทย โดยเฉพาะการสนับสนุน ส่งเสริมการมีงานทำ การสร้างอาชีพ และการสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ที่เอื้อต่อการทำงานให้ทุกภาคส่วนสามารถทำงานในลักษณะบูรณาการความร่วมมือกันได้ เช่น การบูรณาการด้านแผนงาน งบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้

1.2. ควรให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร ได้มีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมเสนอความต้องการ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร

1.3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการทบทวนบทบาท ภาระหน้าที่ เพื่อสร้างความชัดเจนในการทำงานร่วมกันตั้งแต่ระดับผู้บริหารองค์กร บุคลากรในองค์กรทุกระดับ ผู้นำชุมชน และตัวแทนผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อให้มีความเข้าใจในการดำเนินงานร่วมมือจากทุกภาคส่วนรวมถึงภาคเอกชน หรือการเชื่อมประสานงาน การจัดทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับกลุ่มองค์กรภาคีเครือข่ายที่ดำเนินงานในลักษณะเดียวกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเร่งการส่งเสริมอาชีพพัฒนาขยายและผลิตภัณฑ์ต่างๆในชุมชนของผู้สูงอายุ ได้แก่

1.3.1. จัดตั้งศูนย์เครือข่ายในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ผู้สูงอายุ และจัดกลุ่มสมาชิกให้สมาชิกใหม่เชื่อมต่อคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ในการสืบทอดความเป็นเครือข่ายต่อไป

1.3.2. จัดกิจกรรมอบรมสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้สูงอายุสนใจจำหน่ายภัณฑ์ชุมชนทางออนไลน์ โดยเชิญวิทยากรที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการขายสินค้าทางออนไลน์ มาอบรมให้ความรู้ และพัฒนาต้นแบบเว็บไซต์ แอปพลิเคชันสำหรับสร้างรายได้ให้ผู้สูงอายุ เช่น จัดทำเว็บไซต์ผลิตภัณฑ์ชุมชนเฉพาะกลุ่มของผู้สูงอายุ และประชาสัมพันธ์แบบเล่าเรื่องราวภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของผลิตภัณฑ์แต่ละชุมชนของผู้สูงอายุ มีระบบการรองรับการใช้งานได้หลายภาษา, มีรูปแบบการชำระเงินที่หลากหลาย, มีระบบแจ้งเตือนไปยังลูกค้าผ่านทางอีเมล (Email), ไลน์(Line), เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือทางโทรศัพท์มือถือ (SMS) โดยสอนแบบตัวต่อตัว และให้ลูกหลานเข้ามามีส่วนช่วยเหลือ1.3.3. ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์โดยดึงจุดเด่นของสินค้าออกมานำเสนอส่งเสริมแนวคิดในการจัดทำรูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัยเป็นเอกลักษณ์ และรักษาสภาพแวดล้อม

1.3.4. บูรณาการทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและทำงานเป็นทีม โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักและมีเจ้าหน้าที่จากแต่ละหน่วยงานเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

1.3.5. ควรประชาสัมพันธ์ เน้นความสำคัญให้ทุกภาคส่วนของสังคมเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีกิจกรรมกลุ่มที่สร้างสรรค์ให้แก่ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด โดยเฉพาะการส่งเสริมการประกอบอาชีพและส่งเสริมการตลาดให้ผู้สูงอายุ

1.3.6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรหาแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เช่น ควรมีการจัดตั้งหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยบรรจุเป็นหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ และเชิญปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้สูงอายุเข้าไปมีส่วนร่วมบูรณาการการศึกษา ถ่ายทอดความรู้ และสามารถนำไปพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนได้ต่อไป

1.3.7. ควรมีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำงานของผู้สูงอายุ เช่น ปัญหาสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ และปัญหาในการทำงาน แนะนำแนวทางในการสร้างรายได้ การตลาด การขายออนไลน์ การสร้างเครือข่าย เป็นต้น

2. ข้อเสนอเชิงวิชาการ

2.1. ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุของหน่วยงานอื่นที่มีบทบาทหน้าที่ดูแล หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใดๆ เพื่อหาแนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์แรงงานผู้สูงอายุในพื้นที่ต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต

2.2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุกับนโยบายส่งเสริมการมีงานทำของแรงงานในกลุ่มหรือวัยต่าง ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแรงงานของไทยทั้งระบบอย่างยั่งยืน และเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจ และสังคมโดยรวม

2.3. ควรมีการติดตามประเมินผลของการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง เพื่อให้การดำเนินการของทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องมีการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1. ควรให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชิรบาร์มี จังหวัดพิจิตร ได้มีส่วนร่วมคิดและร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนานโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชิรบาร์มี จังหวัดพิจิตร

3.2. ควรให้ประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชิรบาร์มี จังหวัดพิจิตรได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาและจัดทำนโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาตามนโยบายรัฐบาล มีความสอดคล้องกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และติดตามการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อประเมินผลการดำเนินการของนโยบายส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอชิรบาร์มี จังหวัดพิจิตร

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ หจก.เทพเพ็ญวานิชย์.
- เฉลิมพล แจ่มจันทร์ และสุภรต์ จรัสสิทธิ์. (2564) *สถานการณ์และแนวโน้มสภาพการทำงานของผู้สูงอายุไทย: การวิเคราะห์จากข้อมูลการสำรวจระดับประเทศ*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปาหนัน กนกวงศ์วัฒน์. (2562). การศึกษาระบบบริการสุขภาพ ระบบการจ้างงาน และระบบสวัสดิการสังคม เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี. *วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า*. 36 (4), 321-331.
- พงษ์มนัส ดือด และสุกัญญา เอ็มอัมธรรม. (2565). การวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในประเทศไทย: ความหลังและความฝัน. *วารสารPAAT Journal (ฉบับพิเศษครบรอบปีที่ 3)*. 3 (ฉบับพิเศษ), 172-192.
- รายงานข้อมูลอำเภอชิรบาร์มี. (2566). หมอรู้จัก. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2566. แหล่งที่มา: https://3doctor.hss.moph.go.th/main/rp_tambon.
- วารุณี พูลสวัสดิ์ และคณะ. (2563). ข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการทรัพยากรมนุษย์. *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 3 (2), 92-104.

วิไลลักษณ์ พรหมเสน และอัจฉริยา ครุฑาโรจน์. (2560). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปางต่อการส่งเสริมการมีงานทำและการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*. 10 (2), 70-91.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

เสาวลักษณ์ ขายทวีป. (2560). ปัญหาเชิงโครงสร้างของแรงงานไทยและเส้นทางชีวิตแรงงาน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 37 (1), 38-51.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3). New York: John Wiley and Sons.